

KÖZMŰVELŐDÉS.

Az erdélyi róm. kath. irodalmi társulat heti közlönye.

MEGJELENIK MINDEN SZOMBATON.

Előfizetési díjak:		A társulat minden rendü tagjai a lapot tagdíjaikért kapják.	A lap szellemi részét illető cikkek a szer- kesztőnek, az előfizetési pénzek a pénzü- gári, — az esetleges reklamációk pedig a kiadóhivatának küldendők.
Égészévre — — — — —	8 kor.	—	—
Félévre — — — — —	4 "	—	—
Negyedévre — — — — —	2 "	Kéziratokat nem adunk vissza.	—

Második Országos Katholikus Nagygyűlés.

A magyar katolikusok szívében feledhetetlenül él még emléke a múlt évben tartott Országos katolikus Nagygyűlés fényes és magasztos napjainak, melyeken annyi lelkesedésben, vigaszban, édes reménységben volt része mindannyiunknak.

Bizalommal reméljük tehát, hogy az idén november első napjaiban megtartandó II. Országos katolikus Nagygyűlés is méltó folytatása lesz a múlt évi-
nek és jelentőségében, kihatásaiban, messze túl is fogja szárnyalni az előbbit.

Külföldi kath. hittestvéreink katolikus életében, katolikus mozgalmában nagy szerepük van mindennél a katolikus nagygyűléseknek, melyek különösen Németországban emelkedtek kiváló jelentőségre.

A katolikus Nagygyűlések ugyanis mindenütt a *hitvallás napjai*, midőn száz és száz, ezer és ezer, minden rendü katolikus egyesülve egymással a közös hit érzelmeiben, kifejezést ad hűségének, ragaszkodásának, szeretetének, hite, egyháza és hazája iránt, bizonyosságot tesz arról, hogy a katolikus öntudat él még a szívek mélyén, hogy ezt a hitet, ezt az öntudatot nem téphette meg ki semmiféle ellenség sem a katolikusok millióinak szívéből.

A katolikus nagygyűlések továbbá az *erőgyűjtés napjai* is, mert a közös lelkesedés, az együttérzés erősíti a szíveket, tudata annak, hogy sokan vagyunk, kik egyazon iránynak szolgálatában állunk, megerősíti a gyengéket, a bátortalanokat is és további munkára buzdítja a már-már csüggedőket.

A katolikus Nagygyűlések végül *tanácskozással, határozataikkal időről-időre irányt szabnak a katolikusok tevékenységének*, legfontosabb kötelemeikre, legsürgősebb teendőikre irányítják a katolikus világ figyelmét s komoly megfontolás, megbeszélés

után mintegy munkaprogrammot adnak a katolikusoknak.

Ezen szempontokból fontos minálunk is a katolikus Nagygyűlések ügye s ezért hisszük és reméljük, hogy a magyar katolikus közönség, papok és világiak egyaránt, ez idén is nemes lelkesedéssel, buzgósággal fogják felkarolni a katolikus Nagygyűlés ügyét és *tömeges megjelenésükkel* biztosítják annak súlyát, jelentőségét.

Fel tehát a magyar katolikusok II. Országos Nagygyűlésére!
Dr. Gyürky Ödön.

Tarlózás

a belső-szolnoki esperesi kerület történetéből.

Összeszedégetti: *Kovács Gyárfás.*

IV. Plebániák.

Dr. Fogarassy Mihály erdélyi püspök és a belső-szolnoki esp. ker. plebániák. — Fogarassy nemcsak papjaival, hanem híveivel is ohajtá egyházmegyéje közügyeit tárgyalni. Ezen ohaja teljesítésbe is ment át az erdélyi kath. autonómiai intézmény újabb szervezésével, mint Löbhart Ferenc püspök is mondá róla, emlékként füződik nevéhez.!) Ki a nagy püspöknek újabb autonómiai életünk felkeltése és irányítása felől tüzetesebb, részletesebb tájékozást akar szerezni: ezt megtalálja Veszely Károly „Az erd. rk. püspökmegye autonómiaja” című műve 3*-ik lapjától a 239*-ig foglaltakban. Itt röviden csak azon mozgalmakról emlékszem meg, melyek önkormányzati életünk újabb szervezésével szorosan kapcsolatosok és Fogarassynak álláspontját, működését — a szervezés keresztülvételében leginkább elének tárják. Ezek pedig különösen az 1866—, 1868— és 1873. években tartott Statusgyűlések jegyzőkönyveiből tűnnek elének.

Fogarassy az 1848. évi agusztus 27-én és következő napokon tartott „erdélyi Rom. Cath. egyházi vegyes gyűlés” után az első Statusgyűlést 1866 január 10-én tartá meg Kolozsvárt, avégett, hogy egyházi, iskolai és alapítványi ügyeinkről — mint mondja — értekezve út és mód találtassék arra, hogy azok felvirágzásnak induljanak és a kath. hivekben a

1) Az erdélyi rk. püsp. megye Autonómiaja Veszely Károlytól 239*1.

közhgyek iránt való érdeklődés föléledjen és terjedjen. E gyűlés a régibb s különösen az 1848-adi ki Statusgyűlések által elfogadott és mai nap is követett szerkezetet visszaállítván, felterjesztésében kérte Ő Felségét, hogy a kir. Főkormányzék mellett fennálló kath. Commissiót megszüntetve, megengedni méltóztassék, hogy az annak hatásköréhez tartozó ügyek az erdélyi kath. Státus gyűlésére és az annak kebeléből választandó 24 tagu választmányra bízassanak és az egyházi, iskolai és alapítványi vagyonuk ezen Statusgyűlés rendelkezése és kezelése alá átadassék. Közbejött és korszakot alkotó állami átalakulásunkkal kapcsolatos mozgalmak miatt e felterjesztésre választ Ő Felsége csak 1867. évi aug. 19-én adott, teljesítve a feliratban jelzett kívánalmát Statusunknak, mely önkormányzatát azon módzatok szerint intézendő, melyeket Ő Felségének magyar kormánya az összes érdekekkel egyetértőleg legfelsőbb kegyuri és fellépő jogok esorbitása nélkül fog megállapítani és legfelsőbb elhatározás alá terjeszteni.

Ezen legmagasabb elhatározás eredménye lett az 1868. évi febr. 9-én megnyitott és ugyanezen hó 15-ig tartott Statusgyűlés. A megnyitóban jelzi Fogarassy, hogy a bekövetkezett kormányzat módosításának is — (Istenről nyert szervezeti lényeges átalakulás alá nem jöhetvén) — szükségessége bekövetkeztén: reményli, hogy egyházunk szabadságát s önnálló kormányzatát tartós alapokra sikerülend fektetni. Előre bocsátja, hogy egyházunkban a hatalom a püspökben összpontosulván: ezért öneki minden egyházi ügyből hozzászólása van. . . . A világiakat örömezt befogadja az egyház kormányzata körébe, de nem mint kívül álló tényezőket, hanem mint vele egyesült tagokat. Azért a világiak a püspök és papság nélkül nem intézkedhetnek. Hogy az egység megmaradjon, obajtja, hogy bár papi és világi rendre osztályozottak a gyűlés tagjai, de a legjobb védőrendszer és autonómikus élet kifejtésében megegyezzenek. Utána báró Jósika Lajos szólott. Ő a világi érdekek kezelésében az egyháznak, mint testületnek túlyomó erőt adni nem tartotta szükségesnek. — E megnyitó beszédek után báró Jósika Lajos alelnöknek, Veszely Károly és Groisz Nándor jegyzőknek kiáltatnak ki s az előmunkálatok elkészítésére egy 20 tagu bizottság küldetik ki, mely előtt a Status szervezeti szabályainak kidolgozásában három munka fektűt. *Egyik a püspöki karé*, mely az egész magyar egyházat tartva szemel előtt, legelőbb az egyházközségi, azután az egyházmegyei, végre a magyarországi főegyházi tanácsot szervezi, az alesperesi kerületek csak választókerületeket képezvén. *Második munkálat a Fogarassyé vol.* Ő rendezti az egyházközségeket, a szintén csak választó testületet képező esperesi kerületeket, az egész Státust és annak igazgatótanácsát. *A harmadik munkálat a kolozsvári gyűlési tagok javaslata volt*, mely csak a Status kögyűlésére, az igazgatói választmány és tisztviselőire terjed ki. Mindezeknél többé kevésbé szó van a püspöknek az ügyekbe való beszólásáról is — de a harmadik javaslat e befolyásáról, az elnökségen kívül, nem intézkedik. — A 20-as bizottság e bármás javaslat után készítette el a saját munkálatát, kiválóbban a Fogarassy javaslatát ügyekhez ugyan követni, de kihagyva maradt belőle, mi a püspöknek a Státusban némi fölényt biztosítana. A püspök — Fogarassy, mint elnök meglátja azon, hogy a 20-as bizottság művében az egyházi jogi püspököt nem találja. Kijelenti, hogy a

püspöki hatalom dogma s emiatt abból nem lehet engedni Heves viták után a 20-as bizottság munkálatát elfogadják általánosságban, de a részletezésnél győzött Fogarassy álláspontja, mert az 1. §-ban kimondotta a gyűlés, hogy az erdélyi megyés püspöknek az egyházi és országos törvényekből folyó jogi és hatósági köre az e szabályokban foglalt határozatok által nem érintetik és teljes épségben fentartatik. Hasonlóan az 53-ik §-ban is kijelentettek azotóbbssággal, hogy a Statusgyűlés, vonatkozva az 1. §-ban a püspöknek fentartott hatósági köre: a püspökkel egyetértőleg intézkedik. Nagy szóvitát idézett elő a 66. §. is; de a többség itt is kimondta, hogy a megyés püspöknek az egyházakra, iskolákra, alapítványokra, nevelőintézetekre addig gyakorolt befolyása és hatásköre sértetlen és hivatali viszonya az egyházi főtanács-hoz az által nyer gyakorlati kifejezést, hogy a felterjesztendő hivatalos iratok ezentul is hozzáintéztettek; általa véleményes kísérete mellett tárgyalás végett a főtanács-hoz áttétek. A főtanács-hoz egyenesen intézett minden fontosabb tárgy a püspökhöz áttétek s csak annak választmánya után nyer hivatalos ellátást. A püspök intézkedése ellen a főtanács-hoz nincs fellebbezés. A többség által elfogadott eme módosítások ellen a kisebbség különvéleményt adott be és a 20-as bizottság munkálatának megerősítést kéri a Minisztertől.

E gyűlés eredményét 1868. ápril havában terjesztette, elő a Miniszterhez Fogarassy püspök, reményét nyilvánítva, hogy a felsőbbég nem fogja megengedni oly egyházi kormányrendszer behozását, mely az egyház közjogával ellenkezik. . . . A 20-as bizottságban semmi sincs, mi a püspöki joghatóság érvényesítését biztosíthatná, de igen sok van ellene. . . . Mert a községek és esp. kerületeket a status saját hatáskörébe vonja. . . . Mert a főgondnokok a plébános és esperesek kikérülése mellett tarthatnak hitközségi, illetve esp. kerületi gyűléseket. . . . Mert a világiak tulságos nagy számban vesznek részt a gyűléseken, melyekre őket akárhónnan megválaszthatják, míg a pap csak saját kerületéből választható. Továbbá azon jogot, hogy alapvagyonról a statusgyűlés végérvényesen intézkedhessék: a Felség és Pápa jogának megsértése nélkül nem követelheti; ugy a nevelésügy kizárólagos vezetését sem a püspök jogainak megsértése nélkül. Nem vonatja jogkörébe az ig. tanács a kegyuri ügyeket, nem az egyházi személyzet kinevezésének ügyét; nem az alapítványok kizárólagos vezetését; sem el nem fogadhat ő oly igazgatótanács szervezést, hogy független legyen az a püspöktől stb. Ellenfogva kéri a miniszter Fogarassy, hogy ha a javaslatot alkalmaznak tarama Ő Felsége jóváhagyása alá terjeszteni, azt úgy módosítsa, hogy a püspök és egyházközségek közt létező viszonyba a Statusgyűlés, vagy a bizottmány magát be ne ékelje; a papok és világiak közt méltányos szám arány megtartassék; a statusgyűlés tagjainak száma túl nagy ne legyen; a Statusgyűlés a megyei püspök beleegyezése sőt akarata ellenére ne intézkedhessék; a tanács székhelye ne köttessék Kolozsvárhoz; a magyar egyházzal az unio fentartassék; a Felség képvisellete biztosíthatassék; felelőviteli fórum legyen stb. És végre, ha lehetséges, az erdélyi autonomia szervezése a magyarországiak szervezéséig elhalasztassék. . . . Ha azonban a szervezés mégis Erdélyben kísértetnek meg, azt oly módon kell fogantatni, hogy a pápa ő szentsége jóváhagyását is megnyerhesse.

Az 1868. évi erdélyi autonómikus szervezés azonban

sok ideig az elhagyott eredményt nem érte el; sőt még a katolikusság sérelmei egyre szaporodtak. Mig végre Fogarassy 1873. évi májusban ismét összehívta a statusgyűlést, mely aztán megválasztá és utasítással ellátta az igazgató tanácsot. Trefort Agoston miniszter 1873. évi június 16-án 1008. eln. sz. alatt a gyűlés azon megállapodását, hogy az egyházmegye világi vonatkozású ügyeit a tanács befolyásával fogja kezelni és intézni, helyben hagyva, az igazgatótanács Kolozsvárt ugyanazon év július 30-án megalakult és működését megkezdte. Az így életbe lépett erdélyi rk. autonómia Fogarassy Mihály püspökségének egyik szép emlékoszlópa. Pótlólag megjegyezzük, hogy az erdélyi főkermányszek és az ezt követett királyi biztosság megszüntése után egy ideiglenes kath. bizottságra ruházott volt át az erd. kath. ügyek végzése. — Ezen autonómikus dolgok után még idejegyzem a következőket:

Az autonómiai élet szervezését aztán keresztül vitte a nagy püspök az egész vonalon. Hol még nem volt, behozta a *hitközségi szervezetet*. Rendezte az *egyházközségi tanácsot* s hatáskörét tüzetesen körülírja. Intézkedik az *egyházi vagyon kezeléséről*; a *javadalmak* és egyéb egyházi javak feltartozásáról. *Sürgötti a plébániák történetének megírását*; a *Sematizmus* adatának pontos fölterjesztését. — Működésének örök emlékei az ő erkölcsi és anyagi támogatásával keletkezett parochiák is, mint: a deményházi, apanagyfalvi, az alsó csernatóni és a később említendő vicei templom és iskola. — A *társulati életnek* Szent István-társulat, erdélyi múzeum, *Szekelygyűlés* stbnek jövője ápolója és segítőtője volt. —

Eljegyzési —, anyakönyvvezetési —, népmozgalmi adatok összeállítási — halottkemi stb. ügyekben fontos utasításokat adott, (2765—1872, 2735—1880, 199—1880, 3000—1876.)

A *latin és gör. szertartású katolikus egyházak viszonyosságáról* a balázstalvi érsekkel kölcsönös egységre lépett (320—1883) az 1868. évi 53. t. cikk kihirdetése alkalmával fildvös utasításokkal látta el papságát. Az 1879. évi LX. t. cikkéről *adott utasításában* határozottan kimondja, hogy egyházunk elveiből semmit sem szabad engedni, stb — A hitelhagyatokkal szemben bár érdemlett szigorúsággal járt el, de szíve fájt miattok és siratta őket, mint Rákel gyermekeit.

De tovább nem szemelvényezek főpásztori működéséből, hanem mint a bevezető sorokban is jelzem, áttérek ezen esereisi kerület plébániára kiarrasztott jótékonyosságainak bemutatására.

(Folyt. köv.)

KISEBB KÖZLEMÉNYEK.

Kath. nevelés- és tanításügy.

J e g y z ő k ö n y v .

(Folyt. és vége.)

Eperjes egyházm. özv. Andrásró Józsefné eperjesi, Császárk Vazul orlóli, Czompalyi Ede haváji, Donátnik György nech-valypolyánkai, Goidics András stefurói, Kertik Péter vidrányi, Krenyiczky Péter tilinyei, özv. Moszkva Jánosné eperjesi, Nevezky István mező-laborci, özv. Sárpatáki Sándorné eperjesi, Szaffka Vazul pillérpekleni, özv. Takács Pé-

terné pitrovai, Tinyi Imre zdobai, özv. Vrabely Jánosné sapi-
neci, özv. Zalkovics Andrásné homonna-rikítói tanítók össze-
sen 15.

Erdély egyházm. özv. Bartha Józsefné csik-somlyói, Bálint István zetalaki, Biró József csik-delnei, özv. Boga Jánosné gyergyó-szárhegyi, Borsos Mihály közvényes-remetei, Gergely József csik-szt.-simoni, György András hatolykai, özv. Imre Ferencné atyhai, özv. László Istvánné gyergyó-ditrói, Lőrincz Péter hideg-küti, Mihály Istvan felvinci, Orbán János udvarhely-szentléleki, Orbán Ferenc esöbi, özv. Pál Balászné csik-mindszeuti, özv. Sándor Mihályné udvarhely-szentléleki, Vinczei László buzás-bessenyei tanítók összesen 16.

Esztergom főegyházm. özv. Dualszky Károlyné nahácsi, özv. Farkas Jánosné kelencyei, Hannsz Győző kis-váradi, özv. Háray Jánosné vadkeri, Horák Bernát bont-nádasi, özv. Janda Rezsőné szent-keresztii, Juhász József névedii, Kanka János nagykosztolányi, özv. Mórász Ignác né esztergomi, Szokoly István bussai tanítók, összesen 10.

Győr egyházm. özv. Borossay Jánosné nemes-ládonyi, Wészingér Ferenc alsó-rámóci tanítók összesen 2.

Kassa egyházm. Angelovics Endre sírokai, Czirbusz Mihály sókúti, Gajdos János plavnicaei, Szaupe Imre garanyi tanítók összesen 4.

Munkacs egyházm. özv. Mihályovits Jánosné csecsébői tanítóné, összesen 1.

Nagyvárad g. sz. egyházm. Bitye János tóti, Marián Aurél v.-rogozi, Markus Sándor szent-lázári, Pap Mihály kövági, özv. Szekula Györgyné sajtényi tanítók, illetve tanítónők, összesen 5.

Nagyvárad l. sz. egyházm. özv. Viry Lászlóné margitai lakos, összesen 1.

Nyitra egyházm. Hannsz Alajos alsó-orechói, Janesina Zenő szkala-újfalusi, Kluskó Károly zákovasi, Melicher István felső-sztyesi, Nemrava József nyitrai tanítók, összesen 5.

Pannonhalma egyházm. Bognár István győr-szt.-mártoni, Draskovics József péterdi, Németh József véneki tanítók, összesen 3.

Pécs egyházm. Horváth Károly némethi, Jung Ferenc kis-köszegi, Kresz János kis-orogi, Mousung Gyula högyészi, özv. Miltényi Istvánné pécsi, Sebubert Károly p.-szty.-erzsébeti tanítók, összesen 6.

Rozsnyó egyházm. Özv. Klima Antalné nagy-röcei, özv. Komlósy Istvánné feledi tanítónék, összesen 2.

Szatmár egyházm. Pillich Lajos ungvári, Sárka József akna-szlatnai tanítók összesen 2.

Szamosújvár egyházm. Özv. Avram Illésné kusalyi lakos, összesen 1.

Szepes egyházm. Özv. Arva Jánosné szepes-szombati, Bisz József vichodrai, özv. Dsurny Jánosné szepes-váraljai, Hagovszky József vikartóci, Szlusny Gueztav oláhudubai, Vollyay Elemér szepes-igló tanítók, összesen 6.

Szombathely egyházm. Schneiderics Józsefné ujlaki, özv. Szakály Józsefné szombathelyi, Szélessy István balozsamedgyesi tanítók, összesen 3.

Veszprém egyházm. Belső Kálmán padari, Polesinszky János nemes-rádi, özv. Schweitzer Lajosné bozsóki, özv. Szita Boldizsárné csurgói, özv. Tarnóczy Ferencné csurgói, özv. Tolnay Józsefné veszprémi tanítók, illetve tanítónék, összesen 6.

A megszavazott segély rendes bélyeggel ellátott nyugtára Esztergomban az előkségnél felvehető.

Mindazon segélyösszegek, melyek t. é. december hó 31-ig fel nem vétettek, az alap javára visszatartatnak.

Mély tisztelettel felkéretnek a fildő egyházmegyei hatóságok, hogy jelen jegyzőkönyvet lehetőleg egész terjedelmében, de saját egyházmegyéjükből segélyezett tanítók, özegek és ösztöndíjasok névsorát különösen, az egyházmegyei körlevelekben közölni kegyeskedjenek, minthogy az illetők más uton értesítve nem lesznek.

Felszólítottak továbbá a segélyezettek, hogy a nyugtatvány beküldése alkalmával a zavarok kiküldése végett, tisztán írják ki lakhelyüket és az utolsó postát.

XII. Elnök bemutatja az egri főkapitány átiratát, a melyben az Ő Eminenciája, a hercepprimás által az orsz. kath. tanítók árvaháza javára adott 30,000 korona átvételét nyugtatja.

A közp. bizottság e jelentést tudomásul veszi.

Jelenti továbbá az elnök, hogy az egri iparhitelintézetnél a tanítók árvaháza i. vagyonából elvesztett 4400 koronát méltos Bogovesevics Róbert, v. püspök ur a sajátjából megterítette. Indítványozza, hogy nevezett püspök urnak e nagylelkűségeért jegyzőkönyvi köszönet szavazzassék. A közp. bizottság elnök indítványát halás elismerésének megújítása mellett emelte határozattá.

Örömmel jelenti továbbá elnök, hogy a kath. tanítók árvaháza, illetve segélyalapja kegyes adományozók jóindulatából szaporodott. Ugyanis Boltzár József felsz. püspök, esztergomi ált. érs. helynök ur 25 éves püspöki jubileuma alkalmából az árvaházi alapra egy db. 100 frt névértékű földterhmentesítési kötvényt és 200 koronát, összesen 400 koronát;

a párkány-járási tanítók egylet az árvaház alapjára 200 koronát;

az esztergomi-járási tanítók népnevelő egylete ugyan csak az árvaház alapja javára 200 koronát s végül

Pintér Eleonora urnő Nagy-Szécsényből a magyar kath. egyház 900 éves jubileuma alkalmából az orsz. kath. tanítók segélyalapjának gyarapítására egy 100 frtos kötvényt adományozott.

A közp. bizottság ez elnöki jelentést nagy örömmel vette tudomásul és egyben határozatilag kimondotta, hogy nevezett nagylelkű adományokért jegyzőkönyvébe ictajta halás köszönetét.

A központi bizottság elhatározta, hogy e jegyzőkönyvet egész terjedelmében megküldi a „Religio és Nevelés”, a „Havi Közlöny”, a „Népnevelő”, „Kath. Paedagogia”, „Népiskolai Tanügy”, „Kath. Tanügy”, „Magyar Allam”, „Társulati Értesítő”, „Alkotmány”, „Egyházmegyei Közlöny”, „Tiszántul”, „Esztergom”, „Szatmármezei Hetiszemle”, „Kalocsai Néplap”, „Nyitrai megyei Szemle”-nek s a t. szerkesztőket felkéri, hogy a jegyzőkönyvet becses lapjukban egész terjedelmében közölj szíveskedjenek.

XIV. Elnök ur lelkes szavakkal ajánlja a közp. bizottság figyelmébe a kath. tanítók árvaházát, melynek létesítésére minden lehetőleg meg kell tenniük a kath. tanügy munkásainak. Az élénk eszmecserre képesen, amely e tárgy körül kifejlődött, a közp. bizottság két indítvány elfogadását határozta jegyzőkönyvébe vétetni:

a) elnök ur indítványát, hogy az árvaház felállításához módoszatának megállapítására egy bizottság küldessék ki;

b) Vézinger Károly praelátus kanonok ur indítványát, mely szerint a kijelendő bizottság kérje ki Ő Felségének legmagasabb kegyét arra nézve, hogy az állami sorsjáték jövedelméből a kath. tanítók árvaháza javára is kegyeskedjék némi segítséget juttatni. A közp. bizottság mind a két indítványt elfogadta s az árvaházügyi bizottságot a következőképp alakította meg:

Elnök: dr. Walter Gyula praelátus, apát-kanonok és esztergomfőegyházmezei főtanfelügyelő; tagok: Petrovácz József tanítóképző intézeti igazgató (Kalocsa), Walter Károly fővárosi ig.-tanító, Ember Károly képezési tanár, (Budapest) Erdélyi Imre képezési tanár (Szatmár), Kászonyi Alajos kaplán (Nagy-Szeben) és Gubicza Lajos elemi-iskolai tanító (Veszprém).

Elnök jelenti, hogy dr. Glattfelder Gyula, a kath. főiskolai internátus igazgatója azon kéressel járul a közp. bizottsághoz, hogy a segélyalapból nevezett internátusban a kath. tanítók főiskolát látogatói fiai javára alapítványt tegyen. A közp. bizottság e megkeresésre azt határozta, hogy a segélyalap rendeltetését az alapszabályok oly határozottan

megjelölik, hogy annak egészét vagy csak részét is más célokra fordítani a biz. magát jogosítottnak nem tartja, de kimondja, hogyha a nevezett internátus kötelekébe tartozó egyetemi hallgatók fordulnak a bizottsághoz segélyért, mindig előnyben részesülnek.

XVI. Erdélyi Imre szép szavakkal esetelte elnök urnak fáradságtalan buzgalmét és különösen azt a körültekintő gondosságot, melyet a segély-alap bizottságának elnöki tisztében kiejt. Méltó ez a sok jeles tulajdonság a hazai kath. tanítók halás elismerésére. Elke egész melezével kívánta elnök urna az Eg. áldását, s indítványozta, hogy a kath. tanítók képviselőinek halás köszönete jegyzőkönyvébe vétessek. A közp. bizottság ezen indítványt lelkes örömmel emelte határozattá.

XVII. Elnök ur megköszönvén a közgyűlésnek működésével szemben tanúsított elismerését, viszont köszönetet mond a bizottság tagjainak szives türelmükért, odaadó fáradságukért és a gyűlést bezárta.

A gyűlés az elnök lelkes életése mellett 1/21 órakor záródott.

Kelt mint fent.

Dr. Walter Gyula,
a központi bizottság elnöke.

Jegyzette:
Gubicza József,
a bizottság jegyzője.

Kathol. köszöntés s protestáns viszonzás.

AI-Csernáton, 1901. október hó.

A „Magyarság” című napilap 231. számában olvasom, hogy a zalaegerszegi tanítók járásköri gyűlésükön elhatározás, hogy a vallás és közoktatási miniszter ur Ő Nagyméltósága elé interpellációval járulnak, mivel az újgondnoksági utasítással az állami iskolai igazgatótanács kezébe oly hatalmat adott, mely a nem igazgató tanítók tekintélyére lealázó. Nem ismerem az új gondnoksági utasítást, mert annak megismerése nem érdekelt vagyok, mivel én róm. kath. iskolai tanító vagyok; de a tapasztaltak után arra a meggyőződésre jutottam, hogy talán annak mégis van némi alapja.

Ezt a következtökben láttam nyilvánulni. A napokban iskolám növendékei Cs. L. állami isk. igazgató tanító ural az utcán találkoztak s őt mint róm. kath. iskolai növendékekhez illik „Diesértessék a Jézus Krisztus!” köszöntéssel üdvözölték. Az igazgató ur — megjegyzem nem zsidó vallású — hanem más, megdorgálta őket, mondván „*talán óráhok lettetek?! Többé így nekem ne köszönjétek, mert ez nem magyar köszöntés.*” Az igazgató ur talán *teljhatalmu* igazgatói állásánál fogva akár hatni, még az ő direkciója alá nem eső növendékekre is? Nem tudom, ez benn van-e az új gondnoksági utasításban? Én kételkedem benne. Vagy talán a hazafias nevelés melege áradozott hitetlen szívében, s ilyenmü lázban szenvedve buzdult fel az őt üdvözölő ártatlan gyermekek dorgálására? Nem tudom. Vagy talán annak az iskolának virágzása bántja, melynek mindenáron való meggyöngyítését tűzte ki nemes hivatásából tolvaj *keresztényi* kötelességének? Ezt gondolom. Mert míg az ő igazgatósága alatt működő három tanerővel rendelkező iskolának 123 növendéke van, addig az *egy* tanerős róm. kath. iskolában 73 növendék jár föl hangzik: „Diesértessék a Jézus Krisztus!”

Hogy nem magyarelles ez a köszöntés, arra minden józan gondolkodású ember megadja a választ, ha nem is katholicus; oda nem kell igazgatói állás, sem pedig a pedagógiai ismeret. Tudomásom szerint a protestánsoknak is az a Krisztusok van, ki a miénk is és ha ez áll, akkor az Ő nevének dieserőire miért nyomja az *óráh* nevet? Vagy nem hál-e meg Krisztus mindnyájunkért? Ha igen, méltó bevétel-e diesereter. Ha engem, egy vagy több iskolás gyermek bármilyen nyelven üdvözölne is, az jól esnék lelkemnek, mert abban a feltöltött iránti tisztelt-nyilvánítást látom, s a serdülők illetnődsáráról győződnék meg. Vagy talán az bántja az igazgató urat, hogy a kath. iskolába járó ref. hitű növen-

dékek ajkán is megcsendül a „Dicsértessék a Jézus Krisztus“ magasztos üdvözlet? Ez ne essék terhére, mert a direkciója alatt álló iskola nem felekezeti, én pedig növendékei közül egyet se hívtam iskolánkba; önként jöttek. Ha fentemlített módon köszönnek, minden hívő református szívessé fogadhatja, hiszen ott is azt hirdetik, hogy Krisztusnak a követői; ha igen, a kit követlünk, annak a nevét dicsérettel valjuk meg, s a helyett, hogy nemzetiségünköt kivetkőznénk, inkább amellet bizonyítunk. Utolsó szóm is és magyar szívet vallom, magyar szóval mondom anélkül, hogy nemzetiségemet gyaláznám vagy abból kivetkőzném: „Mindörökké dicsértessék a Jézus Krisztus!“

Ambrus Kálmán,
alcsernatóni rk. kántortanító.

Segesvári hitélet.

Hitéletünk Segesvárt annyira élénk, annyira változatos, hogy minden héten lenne mit ezen lapban nyilvánosságra hoznom okulásul a pásztoroknak és a nyájoknak; de a mindennapi teendők sokasága, az élet aggodalmai, az ezek lelküldésére fordított fáradság úgy elfoglalja az embert, hogy csak nagy ritkán és különleges alkalmakkor foghatók föl a tudósításaim megírására.

Egy ilyen különleges alkalom adta elő magát közelebből Segesvárt, miről, azt hiszem érdemes külön is megemlékezni.

Temetőnk, a béke és nyugalom hazája, az ellentétek kiegyenlítője, az a hely, hol a hívők csendesen pihenve várják ama nagy napot, -- félre eső helyen áll és hiányzott belőle a mindenkit elszárató, mindenkit hívogató lélekharang. Gróf Haller Louza fehéregyházi birtokosná Ő méltósága, e hiányt segített, egy harangot öntetett a temető részére, azt esinos torony alá helyezette és ennek a kis haragnak felszentelése történt meg a minap.

Derek plébánosunk, Püspök ur Ő méltóságától a kegyes főpásztortól, megnyervén a harangfölszentelésére a meghatalmazást, a fölszentelés napját a szószékéről kihirdette, s az aktusban való részvételre a híveket felhívta. Ott is voltunk csaknem mindnyájan a körmeneten; szög meg szög hívő, gyermekek, felnőttek, urak, urinők; félkilométernél hosszabb menetben vonultunk ki a templomból, ájtatos énekeket zengve, a száz és más vallásfelekezettiek bámulatát magunkra vonva, a temetőig. Ott állott a temető közepén a kis torony, benne az érelyelvű hívogató, a kis harang, „vivos voco, mortuos plango“ fölrással; s midőn szeretett plébánosunk a kis harangot fölszentelte. Szent Erzsébet pártfogásába ajánlotta és az nyomban először megszólalt, nem volt szava, a mely szárazon maradt volna. A könyvek árja, a zokogás még jobban megereidi, midőn lelkipásztorunk oly szívhez szólóan mondá, hogy e peretől kezdve lesz mindenkinek, még a legelbgyottabb, a legszegényebbnek is egy igaz kísérője, egy elszáratója, ez a kis harang, mely elbucszatja a világtól azt is, kinek talán senkije sem maradt vissza; lesz ezután egy, mindenkiért érelyelven könyörgő imádkozója, egy közvetítője az Istennél, az igazságos bírónál. — Megható, a szívekben örökké nyomotható jelenet volt e felszentelés, a szent beszéd, a gyönyörű körmenet!

A mily szép rendben vonultunk ki a temetőbe, ép oly szép rendben térünk vissza a templomba, hol az októberi ájtatosság, a Mária-vecsernye fejezte be e szép nap magasztos eseményeit. Hála és dicséret illeti e szép ünnepséget jó plébánosunkat.

Talán nem lesz felesleges, ha lelkipásztorunk ügybuzgóságának jellemzésére megemlítem egyuttal még azt is, hogy kath. iskolánk, mely ezelőtt két évvel alig 12—14 gyermekből állott, s a részvételtség miatt, a csendes kimuláshoz közeledett, a folyó iskolai évben, dacára az állami és mindenféle, jól dotált felekezeti iskoláknak, ma 60-nál több ta-

nulóval dicsekszik, úgy hogy egy második tanterő beállítása és nagyobb helyiség beszerzése már elődázhatlan. Jelenleg ugyanis csak a kántortanító tanít, egyetlen szűk helyiségben.

Az oltáregylet működéséről, a szép és nagyon látogatott októberi Mária vecsernyéről egy más alkalommal fogok írni.

Siculus.

KÜLÖNFÉLEK.

— **Majláth Gusztáv erdélyi püspök** urunk a II. országos katolikus nagygyűlés ügyében a következő leíratot intézte ifj. Zichy János grófhhoz, a nagygyűlés elnökéhez: Méltóságos Gróf Ur! Vettem Méltóságodnak a Katolikus Körök Országos Szövetsége nevében küldött szives meghívását a november havának 4—7. napjain Budapesten tartandó katolikus nagygyűlésre. Lelkemből óhajtom, hogy a hitélet föllendítését célzó buzgó tevékenységünk minél általánosabb méltánylásban részesüljön. Nem mulasztokam el ezuttal sem a nagygyűlés ügyét papságom érdeklődő figyelmébe ajánlani s magam is tetemes költségek fedezéséhez hozzájárulni. Méltóságodnak és a szövetségnek lelkes és lelkesítő működéséhez. Istennek bőséges kegyelmét kívánva, őszinte nagybarabszüléssel maradtam Gyulatehérvárt, 1901 szept. 26-án. Alázatos szolgálója Majláth Gusztáv Károly, erdélyi püspök.

— **Tudnivalók a Második Országos Katolikus Nagygyűlésre nézve.** A Nagygyűlés tagjai. A Nagygyűlés rendes tagja lehet minden katolikus férfi, a ki 4 korona tagsági díjat lefizetett. A rendes tagok résztvehetnek a Nagygyűlés ünnepségein, a nyilvános és szakosztályi üléseken. A szakosztályi üléseken szólási és szervezési joggal bírnak. Hölgyek pártoló tagok lehetnek tagsági díj fejében 2 koronát fizetnek. A pártoló tagok résztvehetnek a Nagygyűlés ünnepségein és a nyilvános üléseken. Szegényebb ellátásuaknak a tagsági díj elengedtetik. Tagsági jegyek. A jelentkező tagok névre szóló „Tagsági jegy“-et kapnak, mely az utazásnál s Nagygyűlésen igazolványul szolgál. A szakosztályi és nyilvános ülésekre tagsági jegy nélkül belépni nem lehet. Utazás. Az utazásra vonatkozólag a következőkről értesítjük a Nagygyűlés tagjait: 1. A magyar államvasutak és a kassa-oderbergi vasút vonalain a tagok a II. osztályon III. oszt. jeggyel s a III. osztályon fél II. oszt. jeggyel utazhatnak. Ezen kedvezmény november 1-től november 10-ig érvényes. A kedvezmény igénybevételéhez az általunk kiállított „Tagsági jegy“ s igazolvány szükséges. 2. A déli vasút vonalán november 1-től november 10-ig a III. osztályban egy egész II. oszt. jeggyel, a II. osztályban egy egész I. oszt. jeggyel utazhatnak oda és vissza. Vagyis csak egy jegyet kell váltaniok, mely a visszautazásra is érvényes. Itt a mi tagsági jegyeink mellett szintén külön vasúti igazolványok szükségesek, melyeket mi küldözünk szét. Aki a Nagygyűlés után más irányban óhajt visszautazni, új vasúti jegyet kaphat az iródban. Megérkezés. Az összes pályaudvarokban rendezők várják a Nagygyűlésre érkezőket. Mindezen helyeken magára feltűzött tábla látható ezen felirattal: Katolikus Nagygyűlés. E tábla mellett várakoznak a rendezők, kik a Nagygyűlés tagjainak felvilágosítással, útbaigazítással, kalauzálással szolgálnak. Lakás. Kivánatra az előkészítő bizottság iródjája a Nagygyűlés tagjai részére szállásról is gondoskodik. És pedig: egy személynek külön szoba naponta 1 frt. 20 kr., közös szoba több személynek naponta 50 kr. A lakásdíj az iródnál fizetetik. Ellátás. A Nagygyűlés tagjai a Nagygyűlés ideje alatt ebédet 30 kr-ért, vacsorát 25 kr-ért kaphatnak az iroda által kijelölendő helyeken. A fizetés ezen ebéd- és vacsora jegyekért az iródban történik. Iroda. A Nagygyűlés iródjája a Budapesti Katolikus Körben van, IV. ker., Molnárutca 11. sz., I. emelet, ahol a tagok minden dologban felvilágosítást és útbaigazítást nyerhetnek.

Jelvények. A Naggyitűlles tagjai részére jelvények adtak ki, melyet a Naggyitűlles tagjai ingyen kapnak. A jelvények átvehetőek az iródban s a szakosztályok tanácskozási helyein. Egy leti zászlók. Azon egyesületeket, melyek zászlójukat is felbonták, kérjük, hogy úgy a szent miséken, az Eucharisztikus körmeneten, valamint a nyilvános üléseken is zászlójuk alatt jelenjenek meg. Nehogy a zászlók ide-oda hordozása kellemetlenséget okozzon, legelőszérűbb a zászlókat a Katolikus Körben helyezni el, mely úgy a templomhoz, mint a Vigadó épületéhez a legközelebb fekszik.

Az erdély-egyházmegyei papok misszió egyesületének alapszabályait Püspök Úr ö Múltósága megerősítette, és így ezen egyesület működését Isten segítségével még ezen évben megkezdi, azért testvéri szeretettel felkérlem azon plébános urakat, a kik közsegeleiben szent missziót akarnak tartani, ezen szándékukat az előkészítés útján szíveskedjenek a választmányuk bejelenteni. A szent missziók a bejelentés sorrendje szerint fognak megtartatni. Zomora Dániel, misszió egyesületi elnök.

Oltáregyesületi hírek. Utóljára kimutatott összeg 750 K. 30 f. Bors László plébános gyűjtése Imetstván 4 K. főösszeg 754 K. 30 f.

Kolozsvárról 212 tagot jelentettek be; ennél fogva az összes tagok száma 3190. A *cs. csésői* oltáregyesület az első, mely évi illetéket 12 kor. 40 fill. a központhoz küldötte e neánu szó kíséretében: „a tagok kötelességeiket kellő buzgósággal teljesítik.”

A *központi* egyesület kellemes meglepetésben részesült. A püspök ur édes anyja, az áldott lelki kegyelmes asszony az igazgatóhoz egy szép aranyszíni kárpitot és két dalmatikát küldött, hogy az első vasárnapi istentiszteletnél használtassanak s így az istentisztelet fenye ez által emeltesse. E magas érdeklődés nagy örömet okozott a tagok között s ragyban növeli bennük a buzgóságot és áldozatkészséget az Ur Jézus iránt. Az Oltárszentség árássza el a bőkezű adakozó lenkölt lelkét! Az igazgató halás sorokban köszönte meg e kellemes meglepetést.

Végre valahára a közös jelvény kérdése is megoldást nyert. Az alakja nagyon esinos (monstrancia alak!) s ára rendkívül olcsó, 3 vagy 4 krajcár; amint elkészül, azonnal jelezni fogom, hol kapható. Arra kerem az oltáregyletek fő vezetőit, hogy e jelvényt a tagoknak ajánlani szíveskedjenek, mert a gyáros csak a *fogyasztás* reményében vállalta el a készítést. A jelvény kedvel egy kissé az emberi hiúságnak, de ezt a kis bünságot aztán meglehet ragadni és a jó ügy érdekében átalakítani. Milyen szép lesz majd, ha a hívek a közös isteni tiszteleteken, nyilvános körmeneteken jelvényekkel díszítve jelennek meg!

A *következő* gyűjtővek még nem érkeztek vissza: A 7. sz. Marosvásárhelyről, 10. sz. Kolozsvárról, 11. sz. Toplicáról, a 15. sz. Kolozsvárról, a 27. sz. Moesről, 28. sz. Deesaknáról, a 30. sz. Zalatnáról, a 32. sz. Kézdi-Vásárhelyről, a 36. sz. Brassóból, 39. sz. Sz. Udvarhelyről, a 45. sz. N.-Szebenből, a 46. sz. Szamosújvárról, 47. sz. Tordáról, 48. sz. Verespatakról (a több gyűjtés reményében késik!).

A *szétküldött* alapszabályok árát kegyeskedjenek mihamarabb beküldeni.

A *kolozsvári* egyesületről ezeket írják: Hála a szentségi Jézusnak, az első nyilvános imádás szépe és a legnagyobb áhitattal tartották meg okt. 6. az egyesületi tagok. A szentséget 8 órakor helyezték a főoltár tabernakuluma fölé, csendes mise után következett 9 órakor az ünnepélyes szent mise, melyet az apát-plébános ur végzett asszisztenciával; a főoltár pálmákkal, délszaki növényekkel és élő hazai virágokkal volt igen izléseesen ékítve. 8 és 9 órai mise alatt 150-en áldozhattak. Szombaton d. n. 3—6-ig volt gyóntatás, vasárnap 6—10-ig. Így lesz ezután is. Minden órában 20—30 imádó térdelt a legt. Oltárszentség előtt nem számítva a szép számú nem egyesületi híveket. D. n. 5 órakor az idegi. tisztikar gyűlést tartott. D. n. 6 órakor a gyertyák fényében ragyogó templomban igen sokan gyűltek egybe. Bezzédet én

tartottam, melyben pár Oltárszentségről való gondolat után, Jézus Szívébe ajánlottam az egyh. és világi előjárókat és az egyesületi, valamint más kolozsvári híveket is. Az első gyűjtés eredménye 53 kor. 80 fillér. Az eddig bejelentett tagokhoz még 20 rendezes tag jelentkezett.

Az *Eucharistia* társulatra vonatkozó: A *libellusokat* minden hónap 10-kén küldöm el, tehát addigra mindenki szíveskedjék hozzámm küldeni.

A *libellusra* okvetlen ráadásul a szám s az imádási órák megjegyzendők: *üres libellusok* t. i. melyeken nincs imádási óra (mert ilyenek is küldetnek!) megsemmisítettek. A ki akadályozva van az imáóra megvártaadás p. o. egy hónapban csak egy órát tarthatott, jelezze ez egy órát s az excusatiót latinul írja a libellus oldalára s így küldje be.

A *megintés* után egy hónapra az illető a társulattól kitörölthetik. E társulatnak van 119 tagja és pedig 100 világi pap és 19 szerzetes.

A tiszta evangélium s a szent meggyőződés, ki tagadná, de tagadni ki is merné, hogy egymással a legszorosabb szervi összeköttetésben vannak? Hogyne, hiszen az szábi a meggyőződést, a meggyőződés hitet teremt, a hit virága a szeretet, mely az Ur Jézushoz vezet. Lám, nincs még csak két éve, hogy föllobbant a „Los von Rom” mozgalom, világosságának fátylaja, hogy fölött a protestantizmus csilloga Ausztriában s máris az egész világ tele van vele. Az izraeliták a pusztában nem örülhettek jobban a foglyoknak, az égből hullott mannaának, törzsvíznek, *Jozsne* és seregének öröme és ujjongása nem lehetett nagyobb, a filiszteusok győzedelmi költása a frigszeckrény zsakmányára nem lehetett egetverőbb, Jerikó falainak összeomlása nem tölthette be nagyobb robajjal, rettentőbb zúgóssal a levegőt, mint a minő volt a protestantizmus és szabadkőművesség riadalma a mozgalom megindításakor. A sötét ultramontanizmusnak, a katolikus Egyház t-keze papi uradalmának vége! A tiszta evangélium szent világa behatott a szívekbe. Pálókka változtatva a Saulokat. Ime pénz nélkül és érdek nélkül, a „legtisztább meggyőződésből” milyen gyümölcsöket terem Luthar tanítása. De úgy látszik, a Luther-féle megkorrigált szent evangéliumnak kifogyott a meggyőző ereje, ellogyott a világossága, mert alaposan szünetelnék az átdolgozás és üdvösségutáni vágy az ártérni akarókban. Fogyóban van a sok pénz, mert tud meg, te szegény pápista, hogy az evangélium fenye okozta ám az, a hirtelen meggyőződés-változtatást, ennek az érdeme ám a protestáns egyházaknak hirtelen nagy növekvése. De tud meg azt is, hogy ez a szent fény a pénz, ennek csillogása volt, mely ugy vakított s meggyőződést változtatott a szívekben. Van egy kis mérlegünk is róla! Nem oly csekélyek az összegek: 30.000 márkás tételekről van benne szó. Ez hát a szent meggyőződés, tiszta igazság, a mely oly boldogokká teszi az ártérőket. Sok szerencsét hozzá, Judás is pénzt kapott, mert ne ők is! (E. K.)

IRODALOM

* *Új magyar ABC- és Olvasókönyv.* Szerkesztette Dreisziger Ferenc. Budapest, 1901. 8-adrét, 96 lap. Számos szép fametszeti képpel. Kiadja a Szent-István-Társulat. Ára kötte 40 fillér. *Vezérkönyv a Szent-István-Társulat új ABC-jéhez.* Irta Dreisziger Ferenc. Budapest, 1901. 8-adrét, 95 lap. A Szent-István-Társulat kiadása. Ára 1 korona 20 fillér. Mind a két könyvből azonban bevezetés céljából a Szent-István-Társulat könyvkiadóhivatala (Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám) a legnagyobb készséggel küld tiszteletpéldányt. Az új ABC- és Olvasókönyv tényleg „új” a maga nemében, mert az írás-olvasást a nyomtatott nagy betűkkel kezdi. Nem azért szerkesztettem új ABC-met — írja a szerző — hogy az amugy is tulbő ABC-irodalmat egy könyvvel szaporítsam; hanem azért, hogy az írás és olvasás tanítását — ha sikerül — valamivel előbbre vigyem. Az

ABC-ben és a vezérkönyvben föltalálható rendszert és módszert először kis leányomom próbáltam ki, kit félféladat tanítottam meg ez uton folyékonyan olvasni és elfogadhatóan írni. Simonyi Zsigmond dr. egyetemi tanár, kivétel rendszerem tényéért köszönetem, 1901. március 2-án ezeket írja nekem: „A józan ész azt mondja, hogy t. Tanár urnak tökéletesen igaz van mindenben. Kifünné pedagógusunk, Kármán Mór, annak idején valamennyi gyermekét úgy tanította olvasni s ilyen céllal szerkesztette az Egzenbergerknél megjelent Arany-ábécé függelékét. Ot követve, én is úgy tanítottam itthon olvasni fiamat és leányomat s mondhatom, jatszva megtanulták.“ Ez a nyilatkozat s az a körülmény, miről a Magyar Paedagógia ez évi június számából értesültem, hogy a jenaiak gyakorlóiskolája is hasonló menetet követ az olvasás tanításában, teljesen megerősít a hitemben, hogy helyes uton járok. De mert sohasem rokonszenveztem a gyors és nagy eredményekkel, az ABC-t úgy osztottam be, hogy a haladás lassabb meneti, de sokkal biztosabb legyen. A normálzavak módszerét is azért alkalmazom a vezérkönyvben, mert ezt az eljárást tartom a legjobb írva-olvasztási módszernek; mert a gyermek — tapasztalásból tudom — ezen az uton sokkal biztonságban ismer meg a betűt és sokkal könnyebben tanulja meg az összefüggő folyékony olvasást. Azt azonban egy szóval sem mondom, hogy más módszerrel nem lehet megtanítani a gyermeket az írásra és olvasásra; s egyenesen kijelentem, hogy ABC-m sikeret egy pillanatra sem kötöm a normálzavak módszeréhez, mert az újítás nem ebben van, hanem a betűfajok elrendezésében. Ennek a diadalában azonban erősen hiszek. Isten velünk! Melegen ajánljuk olvasóink figyelmébe ezt az érdekes és nagy jövőjű újítást.

* *Alkotmánytan a katolikus népiskolák V. és VI. osztálya számára.* A nagyméltóságú püspöki kar által kiadott tanterv szerint, a legújabb törvények figyelembe vételével írta Hámosi Márton. Budapest, 1901. 8-rét, 40 lap. A Szent-István-Társulat kiadása. E jeles tankönyv a jók fölött való. Pedig a népiszkolák számára Alkotmánytant írni nem a legkönnyebb munka. Szerző művében nyújt alkalmat a magyar történelmi ismeretek gyűmölésöz föltűs nájására. Ez a körülmény is a neheznek tetsző tárgyat emészthetővé teszi, mert érdekeltetést ébreszt és kedvet ad a tanulónak. Így azután fölösleges mondaní, hogy épen e tárgy mily hatalmas eszköz a honfűi erények ápolására s a törvénytisztelt, polgári kötelességért, öntudat és hazaszeretet korai fölkeltésére. A munka hat szakaszra van osztva. Beosztása helyes és módszertanilag kizogás alá nem eshetik. A szakaszok a következők: I. A család. Örökösödési törvények. — II. A községek. A városi községek. A megyei és városi törvényhatóságok. — III. A magyar állam. A király. Az ország kormányzása. A törvényhozás. A miniszterium. A koronázás. A közösűgyek. Az adókról. IV. A hazai bíróságokról. Az elsőfolyamodású bíróságok. A másodfolyamodású bíróságok. A harmadfolyamodású bíróságok. A mezőrendőrsegről szóló törvények. A mezőgazdasági munkásokról szóló törvények. Az egyesűtletekről és sajtószabadságról szóló törvények. Az iparűgy szervezete. — V. A hazai egyházak. A népoktatás. A honvédelmi kötelezettség. — VI. Az egészségűgyi törvények. Közegésűségűgy. Allatgésűségűgy. A telek-könyvek intézménye. A szerződés. A váltó- és csódtörvények. A szerződés, a váltótörvények, a csóttörvények. Az állami anyakönyvek. Minden szakasz befejezett egész. Az alkotmánytan nagy anyaga ügyesen van belevéve mind a gyermek nem fog tőle megcsómörteni, a tanító pedig nem kevesebb örömmel fogja a jó könyvet tanítani, mint a gyermekcsereg használni. A könyv kiállítása mintaszerű, figyelembe véve különösen azt a körűlményt, hogy a keménykötésű könyv ára pontosan 20 fillér. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadó hivatalában: Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28. szám.

* *A Szent Imre Önképző Egylet 1901. évi Almanachjára ismételen felhívjuk a kath. közönség figyelmét* Részletesen ismertettük már lapunk hasájbat, azért csak rö-

viden utalunk arra, hogy az ország hercegrimásával élen a legkiválóbb egyházi s világi katolikusok színejára írt bele emléksorokat. Irodalmi részében a komolyabb s vidámabb dolog egész serege tanuskodik arról a finom izlésről és sokoldalú műveltségről, a mely az egyletből kikerűlt régibb (Cypryán, Szemler F., Rorák Imre) és újabb kath. írógárdát jellemzi. Egyleti részében farsasztó komolyság nélkül hű képet nyújt az egylet 13 éves multjáról és „Törékvések“ cím alatt az egylet nagyra hivatott jövőjének biztató kilátásaival e kath. restauráció munkálatára kész egyetemi ifjuság társ és szociális programját adja s a mit első helyen kellett volna említenünk, a zászlószentelés leírásának keretében hozza Apouyi Albert gróf remek ünnepi beszédét. A tartalmas és remek kiállítás könyvet a legmelegebben ajánljuk olvasóinknak; ára esinosan fűzve 2 kor. diszes vászonkötésben 3 kor. Megrendelhető az egylet helyiségében Bpest IV. Irányi. u. 18 szám alatt vagy bármely könyvkereskedés utján.

* *Az „Egység és Nemzeti Közoktatás“ egyetemes paed. folyóirat októberi fűzete a következő tartalommal jelent meg: A nemzeti élet megerősítésének módja. Láng Mihály Nemzeti líra. Kecsethy Gyula. A magyar nyelv sikeres tanítása érdekében. Téglás Lajos. Az önállóság felé. Réztołli M. Vallástani terdeségek a népiszkolában. Pálunkás Béla. A növevelés legelső bajnoka. Zahumenszky István. A polgári iskola Deme Károly. — Különféle. Irodalom.*

* *Természettan vegytan a kath. népiszkolák felső osztályai számára.* A nagymélt. püspöki kar által kiadott tanterv nyomán írta Győrűy János. Budapest, 1901. 8-ad-rét, 36 lap. Számos képpel. Ára köve 20 fillér. A Szent-István-Társulat „Katolikus népiszkolai tankönyvek“ című sorozatában Győrűy Jánostól már előbb megjelent a „Magyarok története“, a „Természettan“ és a „Földrajz“. Ezekhez méltóképen sorakozik a „Természettan és vegytan“ ugy az anyag feldolgozása, mint a könyv külső kiállítása tekintetében. Előadása világos, meghatározásai szabatosak és a mit ő, nem terjedősek. Különösen ez utóbbi jelessége, érdeme a könyvnek. Szerző mind a két tárgy anyagát teljesen feldolgozza. Mindaz, a mit ad, szükséges és könnyen áttekinthető, nincs abban semmi fölösleges; másrészt, ha bármit elhagyna is, hiányoznók az onnan. A könyvnek tartalomjegyzéke tiszta képet adhat a munka beosztás, és terjedelmét illetőleg. A természettani rész a következőkből áll: Bevezetés. A testek tulajdonságai. A melegség, mozgás, erő. Az egyszerű gépek. A folyékony testek. A légnemű testek. A hang. A hő vagy melegség, a világosság vagy fény. A mágnesség vagy delezesség. A villamosság vagy elektromosság. A légköri tűnemények. — A vegytani rész áll: Az egyszerű és összetett testekről. A levegő részei. A víz részei. A szén és szénsav. Az égés és a láng. Az erjedés. Rothadás és korhadás. A könyv külső megjelenés dolgában a tankönyvekhez fűzött minden várakozásnak megfelel. Papírja nem veri vissza a fényt; nyomása tiszta, nem bántja a szemet; képei, a mellett, hogy a tartalmat segítik, mert igazán magyarazók, másrészt izléses kivitelűek, annyira, hogy méltán dicserik a Szent-István-Társulat nyomdáját. A könyv ára keménykötésbe köve 20 fillér. Megrendelhető a Szent-István-Társulat könyvkiadó hivatalában (Szentkirályi-utca 28b. szám), honnan egy levelezőlapon történő megkeresésre mutatvány-példánnyal szivesen szolgálnak.

* *A budapesti egyetemi ifjuság hazafias mozgalmai állandó érdeklődésben tartják az ország közvéleményét. A különböző pártérdekek szolgálatában álló sajtó azonban az ifjuság küzködését igen gyakran elferdített avagy téves információk alapján mutatja be. Méltó elismeréssel adózhatlank tehát az ifjuság avatott kezében lévő sajtó orgánumának, mely 16-ik évfolyamát mint az eddig megjelent számokból láttuk nagy készültséggel, megújult erővel kezdi. Az ügyesen összeállított gyönyörű kiállítású lap szerkesztője*

Zombori Dezső, munkatársai a fiatal generáció kiváló tollú íróemberei hétről-hétre mindent elkövetnek, hogy lapjuk a magyar diákság minden léptéről s a külföldi egyetemek s főiskolák nevezetes eseményeinek hírtülke legyen. Őszinte meggyőződéssel sőt kérés szóval ajánljuk e fiatal erőktől áthatott olvasóink figyelmébe. A szülők fiak deakléteit, a vidéken levő egyetemi hallgatók saját ügyeiket találják fel az „Egyetemi Lapok”-ban, melynek előfizetési ára oly csekély, hogy mindenki, ki csak érdeklődik az ifjuság ügyei iránt, s van-e ki nem érdeklődne? — könnyen megszerezheti. A lap, melyből mutatványzámokat készséggel küld a kiadóhivatal, hetenkint illusztrálva jelenik meg, s előfizetési ára egész évre 10 korona, félévre 5 korona, negyedévre 2 korona 50 fillér. Fő- és középiskolai hallgatók évenként 4 K.-ért kapják a lapot. Mi magunk részéről városunk itthon lévő egyetemi hallgatóinak ajánljuk, hogy követeljék a lapot jobb nevű kávéházunkba s tegyenek lépéseket azért, hogy az újságelárúsító helyeken, trafikokban az Egyetemi Lapok számonkint is beszerezhető legyen. Utóvégre az ifjuság agitációjától függ. — Bárminemű felvilágosítással készséggel szolgál a szerkesztőség és kiadóhivatal. (Budapest II. Kaplony utca 12. szám.

* *Novemberi* utolsó füzeteit küldte szét a *Jó-Pásztor*. E füzete 11 sz. beszéd van november hónapra szóló. A mellékelt tartalomjegyzékéből nyilvánvaló, hogy ezen ügyekkel megszerkesztett folyóirat az elmúlt évben 674 oldalon 143 sz. beszédet közölt hazminchat szerző tollából. A vaskos kötet, amely a Jó-Pásztor egész évi füzeteiből kikerül tanuskodik a szerkesztőség költészet nem kimélő áldozatkészségéről. Elterjedtség igazolja hogy a fi. lelkeskedő papság mindenkor megtalálja benne a szükséges alkalmi és tartalmas beszédeket. A „Jó Pásztor” decemberben a huszadik évfolyamra lép. Előfizetést nyit már most az évtolyamra és pedig egész évre 8 korona félévre 4 kor. előfizetése ellenében. Megrendelhető néhány régi évtolyam is „Jó Pásztor” szerkesztőség címén Budapest VII. K. Csömöri ut 32.

* *Ugy a mint volt*. Elbeszélések. Irta G. Büttner Julia. Kiadja a Szent-István-Társulat. A Családi Regénytár XIII-ik kötete. Ara díszes angol vászonkötésben 1 korona. A Családi Regénytár szép sorozata ismét egy kedves kötettel gyarapodott, mely a katolicus olvasó közönség előtt jól ismert G. Büttner Julia tiz sikerült elbeszélését tartalmazza. A kötet címe úgy a mint volt nem azt akarja mondani, hogy az író a naturalisták tollával dolgozott, hanem csak azt, hogy a való életből leste el történeteit; de ezek kiválasztásában nem a naturalisták elvei, hanem a keresztény nő finom érzéke és gyöngédsége vezették, melyekkel a való életből is csak oly történeteket választott ki, melyeket vagy a költészet, vagy a keresztény világnézet egy-egy sugara bearyoz. Mindennapi történetek ezek (talán csak a „Tiz év múlva” és „Egy úr agyonlőtte magát” képeznek e tekintetben kivételt), de mindegyikben van valami nem köznap. A nyelvezet, az előadás hasonló a tartalomhoz: egyszerű, de egyszerűségében is nemes, izléses. Az egész kötet nem érdekteszítő, nem idegizgató, de kedves és kellemes olvasmány — Méltán sorakozik a Családi Regénytár XII. kötetéhez, melyekről báró Hornig Károly veszprémi püspök a Szent-István-Társulat ez idei nagygyűlését megnyitó beszédében nyilatko hangoztatta, hogy szépírói tekintetben még a legkényesebb igényeket is kielégíthetik.

* *Heccáplán* az a címe Bolander Konrad egyik Egyes kis elbeszélésének A szerző ezen műben bemutatja egy segédlelkész tevékenységét, eredményeit, a hitetlen, Isten tagadó gyárosok, hivatalosokkal szemben. A 70 oldalra ter-

jedő elbeszélés ára tüzve 50 fillér. Megrendelhető: Oktató Népkönyvtár Szerkesztőségében Budapest, VII. Csömöri ut 32. Ugyanott Bolander egy másik kitűnő műve: Noé bárkaja 2 koronáért megrendelhető.

* *Az erdélyi százság multja* vagyoni önkormányzatára vonatkozólag. Irta: Kis Bálint. Az erd. róm. kath. irodalmi társulat tulajdona. Ara 3 korona. Még mindig kapható irodalmi társulatunknál Kis Bálintnak ezen kitűnő műve. Történettudósok, tudományos folyóiratok (Századok, Erdélyi Múzeum stb.) s a napi sajtó is a legnagyobb dícsérettel halmozták el e nagy szorgalommal és éles judiciummal megírt könyvet. Jogászok s minden tudományt kedvelő művelt ember nagy haszonnal olvashatja százs honfűrsaink igazí tárgyilagossággal megírt történetét. Lapunk a mul: év nyarán kimerítő ismertetést adott előle. Most újra felhívjuk rá a figyelmet.

P á l y á z a t o k.

— *A zombori* (Udvarhelymegye) róm. kath. k. tanítói állomás üresedésben lévén, arra ezenel pályázat hirdetettik. Ezen állomás évi jövedelme kényelmes uri lakás: két szoba, téli és nyári konyha, pince és jókorban lévő gazdasági épületek kivül: a) 248 korona államsegély, b) 433 korona az egyháztól, c) gabona magtárból 50 régi véka kukorica, melynek piaci értéke: 100 korona. d) községi pénzértéke: 40 korona. e) tandíjból: 40 korona, f) 655 □ öl kitűnő veteményes kert évi átlagos haszna: 50 korona. g) Sós-víz jog: 10 korona. h) Szabad faizás, ezenkívül átlag 25 román gyerek szűlője szolgáltató 25 szekér fát és fel is vágják, a fa érték összesen: 80 korona. i) Szabad legeltés. j) Ötödéves korpótlék, k) Esetleges stólk. Ezentelül kiállításban van a „Közművelődési egyesülettel” évi tszeteleddij. Iskola a lakással egy földel alatt. Az udvart patak szeli át.

Kötelezései: a mindennapi és ismétlő tankötelesek tanítása. Kántori és harangozó kötelmek teljesítése. Minthogy helyben lelkesz nincs, kívánatos, hogy a pályázó vallásos lelkiéletű legyen. Pályázni ohajtok jelen év november 10-ig folyamodványaitak alulírozthoz nyújtsák be. Pályázhatnak okleveles tanítók, kik a kántorságban is jártasok.

H.-Karácsontalva (u. p. H.-Oklánd) 1901. okt. 6-án.

Szekeres János s. k.
lelkész, iskolaszekési elnök.

— *A kászon-uffalvi* róm. kath. segéd-kántor-tanítói állásra pályázat hirdetettik. Járandóságai: a) államsegély 288 kor. b) iskola alapból 100 kor. c) mizealapítvány 4 kor 76 fill. d) őszkepe 48 kalongya pénzértéke 192 kor. e) tavasz kepe 48 kal. értéke 96 kor. f) ospora 55 kor. g) stóla 32 kor. h) takepe illeték 48 kor. i) szabad legeltetési jog 12 kor. k) az arra jogosultnak korpótlék 100 kor. összesen: 927 kor. 76 fill. l) Egy kis veteményes kert, m) új lakás két szoba, konyha kamra, pince, istálló és a k.-tanítóval közös csűr. Kötelezései: Az iskolatanács által kijelölendő két osztály önálló vezetése, a kántori teendőkben rendes segédkezés; harangozó és sekrestyés külön van. Személyesen megjelenők előnyben részesülnek. Pályázati kérések okmányokkal felszerelve f. évi november 1-ig az iskolaszekési Elnökök beküldendők. A megválasztott a kinevezés után állását elfoglalni köteles leendő.

Kászon-Uffalva, 1901. október 8-án.

Péterfi Lajos
k. bíró.

Ilyés András
m. b.

Kiadja: Az erdélyi róm. kath. irodalmi Társulat. Felelős szerkesztő: Zlamal Agost.

Szerkesztőtársak: Eröss József, Péter János dr., Szilveszter Ferenc dr., Wagner Sándor.

Nyomatott Papp Györgynél a plüss. lyc. könyvnyomdában Gyulafehérvárt.